

Erja Ylitalo

SÄKYLÄN KANSALAISRAATI

”Miten vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloja
ja
toimintamahdollisuuksia voitaisiin parantaa”

Hoitotyön koulutusohjelma

2017

SÄKYLÄN KANSALAISSRAATI ”Miten vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloja ja toimintamahdollisuuksia voidaan parantaa”

Ylitalo, Erja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Huhtikuu 2017
Sivumäärä: 24
Liitteitä: 7

Asiasanat: vammaisuus, yhteisöllisyys, kansalaisraati

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Säkylän vammaisten- ja kehitysvammaisten kuntalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia voitaisiin parantaa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, miten vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloja ja toimintamahdollisuuksia voitaisiin kehittää Säkylässä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksen kohdejoukko muodostui kolmesta Säkylän vammaisten ja kehitysvammaisten kansalaisraatiin osallistuneesta. Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla kolmea raatiin osallistunutta. Tutkimusaineisto analysoitiin haastatteluista nousseilla keskeisillä tuloksilla. Tuloksia tukee haastattelujen autenttiset lainaukset.

Tutkimustulosten mukaan asioista olisi voitu keskustella syvällisemmin. Ryhmät olisivat voineet olla pienempiä ja vammaisuudesta olisi voitu keskustella enemmän.

Kehittämisehdotuksena on, että pienryhmäkeskusteluihin mentäisi avoimin mielin, ilman valmiita kysymyksiä ja katsottaisiin, mitä tuloksia saadaan aikaan.

THE CITIZENS' JURY OF SÄKYLÄ " How to improve living conditions and opportunities of action of disabled and mentally retarded people"

Ylitalo, Erja
University of Applied Sciences
Degree Programme in nursing
April 2017
Number of pages: 24
Appendices: 7

Keywords: disabled, community, citizens' jury

The purpose of this thesis was to find out how disabled and mentally handicapped residents' in Säkylä municipality influence and participation opportunities could be improved. The objective was to provide information on how the living conditions and opportunities of the disabled and mentally handicapped could be developed in Säkylä.

The research was conducted as a qualitative research method. The target group consisted of three people who participated to the civil jury of disabled and the mentally retarded. The data was collected by interviewing three jury participant. The data was analyzed by key results what come up. The results are supported by the authentic quotations of interviews.

The results showed that things could have been discussed in more depth. Groups could have been smaller and disability could have been discussed more.

Development proposal is to participate to small group discussions with an open mind, with no ready-made questions, and see what results can be achieved.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VAMMAISTEN KANSALAISRAATI-YHTEISÖLLINEN NÄKÖKULMA.....	6
2.1	Kansalaisraati.....	6
2.1.1	Kansalaisraadın järjestämistä vaativan asian esiin nostaminen.....	6
2.1.2	Projektityöryhmän kokoaminen	7
2.1.3	Ohjausryhmän koollekutsuminen ja konsultointi.....	7
2.1.4	Kansalaisraadın osallistujien valinta.	8
2.1.5	Varsinaiset kansalaisraatipäivät ja niitä edeltävä logistiikka	8
2.1.6	Seuranta ja arviointi.....	13
2.2	Vammaisuus.....	14
2.3	Kehitysvammaisuus	14
2.4	Yhteisöllisyys.....	15
2.5	Aikaisemmat tutkimukset	15
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	16
4	TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTUS	16
4.1	Aineistonkeruumenetelmä ja teemahaastattelurungon laadinta.....	17
4.2	Aineiston keruu.....	18
4.3	Aineiston analyysi.....	18
5	TULOKSET	18
5.1	Raatiilaisten kokemukset pienryhmäkeskusteluista.....	18
5.2	Millaisen näkökannan raati sai aikaan?	19
5.3	Raatiilaisten kokemukset kunnan toimintaan ja päätöksentekoon osallistumisesta, toiko osallistuminen jotain uutta?	20
6	POHDINTA.....	21
6.1	Tutkimustulosten tarkastelu	21
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	22
6.3	Tutkimuksen eettisyys	22
6.4	Oman osaamisen kehittyminen	23
6.5	Jatkotutkimus ja kehittämisideat.....	23
	LÄHTEET.....	24
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kansalaisraati on Suomessa vielä varsin tuore menetelmä mutta muualla maailmassa sitä on käytetty jo 1970-luvulta alkaen. Kansalaisraati lähtee jostakin tarpeellisesta käsiteltävästä asiasta. Kansalaisraadissa on keskeistä asioiden pohtiminen yhdessä sekä keskusteleminen. Kansalaisraadeissa käsitellään asiakokonaisuuksia, jotka kaipaavat yhteistä näkökulmaa, kuten palveluiden tai asuinalueen kehittämistä. Kun jokaisen näkökantaa kuunnellaan ja asioiden käsittelyyn annetaan aikaa ja tietoa, vaikeissakin asioissa yhteisymmärryksen löytäminen on mahdollista. (Kellokumpu, Körkkö, Majaneva, Ojala, Ruuskanen & Tuomaala 2015, 10; Raisio & Vartiainen 2011, 7.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vammaisten kuntalaisten vaikuttamisen- ja osallistumismahdollisuuksien toteutumista Säkylän kunnassa. Yleisesti kehitysvammaisia ei ole pidetty yhteisön voimavarana vaan avun, tuen ja tekemisen kohteina. (Väisänen 2014, 7.) Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, miten vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloja ja toimintamahdollisuuksia voitaisiin kehittää Säkylässä.

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Säkylän kunta. Kansalaisraatipäiviä oli kaksi ja niihin osallistui ensimmäisenä päivänä kaksitoista ja toisena päivänä kymmenen raatilaista. Ensimmäisenä raatipäivänä raatilaiset kuuntelivat asiantuntijoiden luentoja ja esittivät tarvittaessa kysymyksiä. Toisena raatipäivänä raatilaiset jaettiin kahteen pienryhmään, joissa käytiin keskustelua fasilitaattorin johdolla annetuista aiheista. Ryhmäläiset keskustelivat heille annetuista aiheista ja niistä muodostettiin julkilausuma, jonka kaikki raatilaiset hyväksyivät ja allekirjoittivat. Tämän jälkeen julkilausuma luovutettiin Säkylän kunnan perusturvajohtajalle.

Aloitin opinnäytetyön tekemisen keväällä 2016. Tämä työ tulee lisäämään tietoa vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloista ja toimintamahdollisuuksista ja tätä tietoa voin hyödyntää tulevaisuudessa työelämässä.

2 VAMMAISTEN KANSALAISRAATI-YHTEISÖLLINEN NÄKÖKULMA

2.1 Kansalaisraati

Kansalaisraati on Suomessa vielä varsin tuore menetelmä mutta muualla maailmassa sitä on käytetty jo 1970-luvulta alkaen. Kansalaisraadissa on keskeistä asioiden pohdiminen yhdessä sekä keskusteleminen. Kansalaisraadeissa käsitellään asiakokonaisuuksia, jotka kaipaavat yhteistä näkökulmaa, kuten palveluiden tai asuinalueen kehittämistä. Kun jokaisen näkökanta kuunnellaan, annetaan aikaa ja tietoa asioiden käsittelyyn, vaikeissakin asioissa yhteisymmärryksen löytäminen on mahdollista. (Vaasan yliopiston [www-sivut](http://www.sivut) 2014.)

Kansalaisraadın toteuttamisen prosessiin kuuluu kuusi vaihetta, jotka ovat kansalaisraadın järjestämistä vaativan asian esiin nostaminen, projektiryhmän kokoaminen, ohjausryhmän koolle kutsuminen ja konsultointi, kansalaisraadın osallistujien valinta, varsinaiset kansalaisraatipäivät ja niitä edeltävä logistiikka sekä seuranta ja arviointi.

2.1.1 Kansalaisraadın järjestämistä vaativan asian esiin nostaminen.

Pohditaan, onko asia sellainen, että siitä olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa raati. Kun toteuttajaorganisaatio pääsee yhteisymmärrykseen kansalaisraadın toteuttamisesta keskeisten sidosryhmien kanssa, siirrytään seuraavaan vaiheeseen eli toteuttajaorganisaatio ottaa vastuun kansalaisraatiprosessista. Toteuttajaorganisaatio laatii budjetin ja hankkii rahoituksen. (Raisio & Vartiainen 2011, 41.) Keväällä 2015 Säkylän Vammaisneuvoston kokouksessa pohdittiin, voitaisiinko saada kansalaisraadın avulla uusia ajatuksia vammaisten ja kehitysvammaisten elämäntilanteen helpottamiseksi. Vuoden vaihteessa 2015/2016 Köyliön ja Säkylän kuntien yhdistyminen antoi hyvän syyn kartoittaa asukkaiden ja asiakkaiden näkemyksiä vammaisten ja kehitysvammaisten tilanteesta. (Säkylän [www-sivut](http://www.sivut).)

2.1.2 Projektityöryhmän kokoaminen

Projektityöryhmä sisältää ainakin projektipäällikön ja henkilöstön sekä fasilitaattorit. Kokoonpano vaihtelee raadeittain. Projektipäällikkö kantaa vastuun yhdessä projekti-henkilöstön kanssa raadin varsinaisesta toteutumisesta. Heidän tehtäviin kuuluu pääpiirteittäin huolehtia raatilaisten valinnoista, koota ohjausryhmä ja ohjausryhmän koontumisen järjestäminen, kartoittaa asiantuntijat ja kutsua heidät raatiin, toteuttaa ja tehdä mediasuunnitelma, sitouttaa relevantit auktoriteetit prosessiin, järjestää kansalaisraatipäivät sekä kansalaisraadinnon loppuseuranta. Fasilitaattorit vastaavat deliberatiivisen keskustelun onnistumisesta. Fasilitaattorilla pitäisi olla koulutusta ja kokemusta fasilitoinnista, jotta hän tulisi toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja osaisi toimia neutraalisti sekä tietäisi jonkin verran kansalaisraadissa käsiteltävästä asiasta. Fasilitaattori huolehtii aikataulusta ja siitä, että pysytään aiheessa. Moderaattorin käyttäminen on toinen vaihtoehto. Moderaattori vastaanottaa asiantuntijat, jakaa puheenvuorot, varmistaa pysymisen aikataulussa ja luo toimivan vuoropuhelun raatilaisten ja asiantuntijoiden välille, näin fasilitaattorit voivat keskittyä omaan työhönsä. Arvioijan on hyvä kuulua projektityöryhmään. Arvioija osallistuu prosessiin ulkopuolisena havainnoijana, joka laatii raportin raadin toiminnasta. Projektityöryhmään voi kuulua tarvittaessa mentori, henkilö, joka auttaa kansalaisraadinnon ongelmakysymyksissä. (Raisio & Vartiainen 2011, 43,44,45.) Tässä kansalaisraadissa toimi kaksi fasilitaattoria, minä olin niistä toinen. Minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta fasilitaattorina olemisesta, mutta tutustuin fasilitaattorin työkirjaan. (Summa & Tuominen 2009.)

2.1.3 Ohjausryhmän koollekutsuminen ja konsultointi.

Ohjausryhmän koollekutsuminen on ensimmäisiä projektityöryhmän tehtäviä. Kansalaisraadinnon ohjausryhmä tulee valita niin, että kansalaisraadinnon käsiteltävän teeman relevantit sidosryhmät kuten rahoittajat ovat mukana. Keskeisin tehtävä ohjausryhmällä on koko kansalaisraatiprosessin tarkkailu ja tarkkailla erityisesti projektityöryhmän toimintaa. Ohjausryhmän rooli korostuu kolmessa asiassa, määrittelyssä raatilaisten käsittelemässä kysymyksessä, tarkentamisessa kansalaisraadinnon kokoonpanossa ja asiantuntijatodistajien valinnoissa. (Raisio & Vartiainen 2011, 45 - 47.) Raatia valmistelemaan nimettiin ohjausryhmä, siihen kuului viisi henkilöä ja minä. Ohjausryhmä

kokoontui kaksi kertaa kevään aikana ja tapaamisissa keskusteltiin kansalaisraadın tarkoituksesta ja asioista että, miten se toteutetaan, miten raatilaiset kutsutaan ja mietittiin aiheita sekä ketä asiantuntijoita kysellään ja päätettiin pienryhmävetäjät ja sovittiin kansalaisraatipäivät sekä kansalaisraadın kesto. (Sakylan www-sivut.)

2.1.4 Kansalaisraadın osallistujien valinta.

Osallistujien valinnan tarkoituksena on muodostaa raati yhteiskunnasta pienoiskoossa. Ensimmäisessä kansalaisraadın valintaprosessin vaiheessa määritellään kohdeväestö raadın tarkoitukseen. Kun kansalaisraadissa käsiteltävä aihe on merkittävä kansallisesti, pitäisi raatilaiset valita Suomen kaikista äänestysikäisistä kansalaisista. Jos aihe on paikallinen, kohdeväestöksi riittää paikallinen väestö. Tietty ryhmä voi olla myös kohdeväestönä. Kansalaisraadın koko määritellään tässä vaiheessa, koko vaihtelee 12:sta 24:ään raatilaiseen. Kohdeväestön määrittelyn jälkeen varmistetaan raadın edustuksellisuus. Valintaprosessissa käytetään viittä demograafista tekijää, jotka ovat ikä, asuinpaikka, sukupuoli, koulutus sekä kulttuuritausta. Sitten alkaa osallistujien kokoaminen. Osallistujat voidaan kerätä postikyselyn kautta tai markkinointiprosessin kautta. Raatilaisten valinnan jälkeen varmistetaan, että raadın kokoonpano vastaa asetettuja kriteereitä. Kansalaisraatiin valitaan myös varahenkilöitä. Lopullinen kansalaisraadın kokoonpano vahvistetaan ohjausryhmässä. Kansalaisraatilaísille ilmoitetaan valinnasta postitse tai sähköisesti. (Raisio & Vartiainen 2011, 48 - 52.) Säkylän kansalaisraadista laadittiin kutsujuliste ja sitä levitettiin alueen kirjastoihin, kauppoihin, apteekkeihin, terveyskeskukseen sekä vammaisten ja kehitysvammaisten toimintakeskukseen ja asuntoloihin. Hankkeesta teki uutisen myös paikallislehti Alasatakunta. Vapaaehtoisia ilmoittautui kevään mittaan 12 henkilöä. Tällaiseen tarkoitukseen lukumäärä oli sopiva, mutta konseptin mukaista ositettua satunnaisotantaa ei voitu toteuttaa. (Sakylan www-sivut.)

2.1.5 Varsinaiset kansalaisraatipäivät ja niitä edeltävä logistiikka

Projektityöryhmällä on raatipäiviä ennen organisoimiseen liittyviä tehtäviä. Tehtäviä ovat kansalaisraadın ajankohdan ja paikan määrittely sekä tilojen varaus. Päätetään

myös pidetäänkö raatipäivissä taukoa vai onko raatipäivät peräkkäisinä päivinä. Kansalaisraadın ihannekesto on 3-5 noin kahdeksantuntista päivää. Raatipäivät jakaantuvat vaiheista, joita ovat tutustuminen ja asiantuntijatodistajien kuulustelu. Asiantuntijatodistajat ovat asiantuntijoita, jotka antavat raatilaisille tietoa kertoen teemaan liittyvistä erilaisista näkökulmista. Deliberaatio. Deliberaatio tarkoittaa syvällistä harkintaa ja pohdintaa, jossa pyritään käsiteltävän asian ymmärtämiseen monista eri näkökulmista. Lopuksi laaditaan julkilausuma sekä esitetään se. (Raisio & Vartiainen 2011, 39 - 62.) Säkylän vammaisten- ja kehitysvammaisten kansalaisraatipäivät olivat kaksipäiväiset 1.6.2016 ja 3.6.2016. Kansalaisraadın molempien päivien ohjelma on nähtävissä (LIITET 1-3). Kansalaisraadın ensimmäinen päivä alkoi sovitusti klo 12 lounaalla. Paikalle saapui kaikki 12 ilmoittautunutta. Puheenjohtaja aloitti kansalaisraadın toivottamalla raatilaiset tervetulleiksi ja kertomalla kansalaisraatipäivän ohjelman ja kertoi mitä kansalaisraadilla tarkoitetaan ja mitä on tarkoitus saada aikaiseksi kaksipäiväisen kansalaisraadın aikana. Tässä vaiheessa myös minut esiteltiin. Ensimmäinen päivä oli omistettu asiantuntijoiden luennoille, joilla alustettiin asioita, joita kansalaisraadissa oli tarkoitus käsitellä. Luentoja pitämään oli saapunut seitsemän asiantuntijaa. Yksi luennoitsijoista oli Säkylän kunnan sosiaaliohjaaja, joka kertoi vammaispalveluista, toinen oli kuntoutusohjaaja, joka kertoi kuntoutusohjauksesta ja kolmas toimintakeskuksen esimies, joka kertoi toimintakeskuksen toiminnasta. Tilaisuuteen pyydetty ja saapunut neljäs luennoitsija oli Satakunnan sairaanhoitopiiristä sosiaalipalveluiden johtaja, joka kertoi asumiseen liittyvistä asioista. Tässä välissä ennen kolmea viimeistä luennoitsijaa pidettiin kahvitauko.

Kahvitauon jälkeen neljäntenä luennoitsijana jatkoi kehitysvammaisten tukiliitto Ry:stä aluekoordinaattori, joka luennoi itsemääräämisoikeudesta ja hänen jälkeensä luennoi kokemuspuhuja, joka kertoi elämäkokemuksistaan ja viimeisenä luennoi kehitysvammaisten palvelusäätiön projektipäällikkö, joka puhui elämänmuutokseen valmistautumisesta. Minun osallistuvuuteni kansalaisraatipäivään oli kuunnella asiantuntijoiden esityksiä.

Toinen kansalaisraatipäivä eli pienryhmäkeskustelu alkoi sovitusti 3.6.2016 klo 10. Raatilaisia saapui paikalle 10 henkilöä ja heidät jaettiin kahteen ryhmään sukunimen aakkosjärjestyksen mukaan. Ryhmille oli nimetty fasilitaattorit, minä ja Säkylän kunnan projektityöntekijä. Fasilitointi tarkoittaa ryhmälähtöistä työskentelyä, jossa yksi

henkilö ns. ”fasilitaattori” helpottaa ryhmän yhteistyötä, varmistaen, että kaikki tuntevat olonsa turvalliseksi ja tulevat kuulluksi sekä johdattaa ryhmän kohti yhteistä päämäärää. Fasilitaattorin tehtävänä on ohjata keskustelua, jakaa tasapuolisesti puheenvuoroja ja kirjata ryhmäläisten ajatukset ylös. (Setmenttiliiton [www-sivut](#).) Ryhmät keskustelivat noin kaksi tuntia vaihtaen tunnin päästä toiseen ryhmään ja fasilitaattorit kirjasivat ryhmien ajatuksia ylös. Pienryhmäkeskusteluissa ilmi tulleet ajatuksia: koontumisia säännöllisesti, tilat mihin kaikki pääsisivät, pikku-bussi, jossa matala porras ja se olisi kaikille avoin, apuvälineet näkyville, teemapäiviä ja ajan tasalla olevaa koulutusta henkilökunnalle. Pienryhmäkeskustelujen jälkeen Säkylän kunta tarjosi lounaan ja kahvit. (Säkylän [www-sivut](#).)

Julkilauseman laadinta julkaisumuotoon vaatii aikaa. Aikataulun ollessa liian kireä voi raadin sitoutuminen asiaan kärsiä ja osallistujat tuntea turhautumista. Julkilauseman sisällöstä äänestetään vain tarpeen vaatiessa ja äänestyksen tulokset kirjataan julkilausumaan. Julkilausema on valmis sitten, kun kaikki raatilaiset ovat sen hyväksyneet ja allekirjoittaneet. Raatilaista valitaan julkilausuman valmistuttua muutama henkilö esittelemään raadin keskeisimmät johtopäätökset kansalaisraadin tiedotustilaisuudessa. (Raisio & Vartiainen 2011, 57.) Säkylän kansalaisraadin julkilausumaa aloitettiin jäsentämään klo 12 lounaan ja kahvin jälkeen. Julkilauseman julkistamistilaisuus oli klo 14.15, joten julkilausuman muodostamisessa oli kiire, mutta se julkaistiin kuitenkin aikataulussa raatilaisten allekirjoittamana. Julkilauseman luovutti raadin puolesta Säkylän perusturvajohtajalle yksi raatilaista toivoen, että raadin työ otetaan huomioon. Perusturvajohtaja lupasi toimittaa julkilausuman asianomaisille virkamiehille sekä lautakuntiin asioiden yksityiskohtaista käsittelyä varten. Perusturvajohtaja lupasi myös, että asiakohtiin laaditaan vastaukset. Vastauksiin tullaan palaamaan jälkiseurantakokouksessa vuoden kuluttua, johon kutsutaan raatilaiset ja päättäjiä. Julkilausemasta tehtiin juttu Alasatakunnan lehteen, joka oli paikalla sekä Länsi-Suomen sanomalehteen. Julkilausema koostui yhdeksästä pääotsikosta, joiden alle oli tarkemmin kirjoitettu, mitä otsikoilla haetaan ja tarkoitetaan. Kerron seuraavaksi, mitä julkilausuma pitää sisällään.

”Käsitteiden tarkennus” oli ensimmäinen julkilausuman otsikko. Tähän osallistujat kirjoittivat termin vammainen/vammaisuus yläkäsitteeksi ja sen alle erityisryhmät, myös sellaiset ryhmät, joiden vamma ei näy ulospäin.

”Rakenteellinen selkeys kunnassa” otsikon alle oli kirjattu, että palveluohjaukseen on enemmän tarvetta. Onko vammaishuollon kokonaisuus kunnassa selkeästi hallussa? Onko kunnalla tiedossa kuinka paljon kunnassa asuu vammaisia? Rakenteellinen kokonaiskuva tulisi olla kunnossa, ja tähän tulisi perustaa palvelujen kehittäminen. Lisäksi otsikon alle oli kirjattu, että yhteistyö avustajakeskuksen kanssa kuntoon entisessä Säkylässä. Palveluseteliden käyttöönottoa pitää edistää eri muodoissa. Itsemääräämisoikeus asumisessa ja palveluissa ajan tasalla oleva koulutus henkilökunnalla.

”Missä ollaan nyt?” oli kolmas otsikko. Tähän alle oli kirjattu muun muassa, että ei voida edellyttää, että omaiset hoitavat kaiken byrokratian. Miten Köyliön ja Säkylän liittyminen vaikuttaa vammaispalveluihin, käytännöt olleet erilaiset. Terveyspalveluista kiitokset!

”Yhteistyö” pääotsikon alla oli kolme alaotsikkoa. Ensimmäinen alaotsikko kunnallisten palveluiden kesken otsikon alle oli kirjattu, kenellä on vaikeavammaisten kuntoutusohjauksen vastuu Säkylässä? Toivottiin tiiviimpää yhteistyötä terveys- ja sosiaalitoimen välillä ja että lääkäriellä olisi vastuu ohjata sosiaalipalveluihin? Pitäisi saada oikeanlaiset apuvälineet ja niihin myös ohjaus ja tiedotus. Lisäksi toivottiin vammaisneuvoston ja ikääntyvien neuvoston yhteistyötä. Yhteystiedot selkeästi.

Toinen alaotsikko kansalaisjärjestöjen kesken. Yhteistyö kunnan, seurakunnan ja yhdistysten välillä. Suorat yhteydet auttajien ja avuntarvitsijoiden välille. Vertaistointi, tunne siitä että ei ole yksin.

Kolmas alaotsikko. Kunnan pitää tiedottaa paremmin vapaaehtoiskenttää. Kunnan pitää tiedottaa paremmin vapaaehtoistyön mahdollisuuksista kaikille. Vapaaehtoistyön organisointi. Liikuntavammaisille apua fyysisiin toimiin, esim. pihatöihin. vapaaehtoiskenttä

Neljäs alaotsikko. Kehitysvammaisten työtoimintana/vapaaehtoistyönä.

”Vuorovaikutussuhteet” oli viides otsikko. Tähän oli kirjattu ”mulla pitää olla oikeus tehdä elämälläni mitä haluan”. Ihmisiä pitäisi houkutella haluamaan omaa elämänsä.

Vammaisen ei pitäisi joutua tappelemaan siitä, että saa tehdä oman elämänsä päätöksiä. Vammaisten pitäisi päästä yhteen, tapahtumia, vertaistukitapaamisia, joissa innostetaan uusiin asioihin. Yhdistävänä tekijänä rakentava vuorovaikutus, iloinen ja innostava, ei vamma tai vammaisuus.

”Kuntoutusohjaus, palveluohjaus ja apua tukiviidakkoon kaikille vammaisille otsikon alle oli kirjattu että avuntarvitsija jätetään liian yksin selvittämään oikeuksiaan ja tarvitsemiaan palveluja. Kuka on se henkilö, johon ottaa yhteyttä, kun tarvitsee tietoa kaikista palveluista ja palveluprosesseista. Yllättävä sairastuminen voi lamaannuttaa, kaikilla ei ole voimia selvittää palveluja, kaikilla ei ole sosiaalisia verkostoja. Kaikille kuntoutusohjausta, henkilö, joka on asiakkaan puolella, jolla on kokonaisuus hallussa.

”Avustajatoiminta” oli seitsemäs otsikko. Tämän alle oli kirjattu vapaaehtoistyön organisointi. Liikuntavammaisille apua fyysisiin toimiin, esimerkiksi pihatöihin kehitysvammaisten työtoimintana/vapaaehtoistyönä. Avustaja tulisi saada helposti, esimerkiksi kotitöihin. Apua pitää saada silloin, kun sitä tarvitsee. Soveltuvia työttömiä palkataan avustajiksi, kysyntä ja tarjonta, avuntarvitsijat ja mahdolliset avustajat eivät kohtaa, minkä kanavan kautta/kuka koordinoisi avunvälitystä? Voidaanko tehdä yhteistyötä toisten kuntien kanssa? Palveluseteli! Kysyntä ja tarjonta ei kohtaa (avustajia puuttuu) ja jos on, heitä ei oteta hyötykäyttöön. Avustajan kanssa yhteistyötä (itsemääräämisoikeus koskee avustajaakin). Avustajan ja avustettavan kemioiden pitäisi kohdata.

”Vammaisten liikkuminen ja tapahtumat” otsikon alle oli kirjattu yhteisiä tapahtumia, retkiä, kiertäviä tapahtumia, joissa infoa esimerkiksi apuvälineistä. Kuhinoiden yhteyteen varjotapahtuma, yhdessäolo, kohtaaminen. Toimintakeskukselle Kuhinoille oma pöytä. Kunnan tulisi antaa tiloja käyttöön vertaistukitapaamisiin ja tarjota kahvit. Kuka hoitaisi kuljetukset? Kuntolaatikoiden kunnosta pitäisi pitää huolta. Yhteisiä tapahtumia, joissa käsitellään eri teemoja, voi oppia ja oivaltaa uusia asioita. Tiedottaminen kaikille retkimahdollisuuksista; tieto ei kulje kaikille, henkilökohtainen tiedotus; kunnan sivut, sosiaalinen media, vapaaehtoinen voisi soittaa. Osallistumista pitää tukea, esimerkiksi kulkemista. Liikkumiseen kaivataan helpotusta (rajattu nyt kunnittain), miksei säteinä muihin kaupunkeihin, esimerkiksi kilometrikukkaro. Kun järjestetään toimintaa/tapahtumia, pitää huomioida kaikki eri ikäluokat. Invapysäköintiluvan

myöntämiskäytännöissä parannettavaa – yhdenmukaisuutta. Vammaispalveluiden imagon kohottaminen, mielikuvat myönteisemmiksi. Säkylän kunta yhteistyöhön hyvinvointipalvelujen tuottajien kanssa, kulttuuriin ja luontoon liittyvää. Vapaa-aikaan liittyviä kokoontumisia säännöllisesti, tilat mihin kaikki pääsevät. Pikku-bussi (on kaikille avoin), matala porras. Teemapäiviä liikuntarajoitteisille ym. ryhmille. Nuorisotyötä pitää saada lievästi kehitysvammaisille. Esteettömyys liikkumiseen myös kuulovammaisille, muun muassa taustamusiikki.

”Mihin ollaan menossa?” oli yhdeksäs ja viimeinen otsikko, jonka alle oli kirjattu, että on ihmisiä, jotka jäävät syrjään vammaispalveluista. Asiakaslähtöisyys ei toteudu, asiakaskeskeisyyteen pyritään. Pitäisi olla matalan kynnyksen kohtaamisia. Avustaja, kontaktihenkilö, byrokratian tukihenkilö. Raatilaiset kutsutaan koolle vuoden päästä, paikalle viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Julkilausumasta tietoa seurakunnalle, terveyskeskukselle, perusturvalautakuntaan, eri hallintokuntiin, vammaisjärjestöihin ja vapaaehtoistoimintaa järjestäville yhdistyksille. Vammaisneuvostoon esille vammaisuus kokonaisuudessaan. Kunnan työntekijöille luovempi ajattelu- ja toimintatapa. Sata syytä -lehteen artikkeleita vammaisasioista. (Säkylän www-sivut.)

2.1.6 Seuranta ja arviointi.

Kansalaisraadista laaditaan loppuraportti, jonka laativat projektityöryhmään kuuluvat henkilöt. Raportti hyväksytetään kaikilla raadin jäsenillä. Raportti voidaan hyväksymisen jälkeen julkaista paperi- sekä nettiversiona. Projektityöryhmä määrittelee ohjausryhmän kanssa tahot, jotka voivat ottaa parhaiten kantaa julkilausumaan. Julkilausuman etenemisestä tiedotetaan raatilaisille tietyin väliajoin. Raatilaiset on suositeltavaa kutsua koolle noin puolen vuoden päästä ja käydä läpi kuinka prosessi on edennyt. Luotettavasti ja hyvin toteutettu arviointi hyödyttää raadin ehdotusten toimeenpanossa ja tulevien raatien toteuttamisessa. (Raisio & Vartiainen 2011, 58,60.) Säkylän vammaisten ja kehitysvammaisten kansalaisraadin loppuraportti on laadittu 27.6.2016. Loppuraportissa kerrotaan käytännön järjestelyistä, kansalaisraatipäivistä, julkilausuman muotoilusta, julkistamis- ja luovutustilaisuudesta sekä kansalaisraadin lopputunnelmista ja järjestäjätahon huomioista. Loppuraportissa on myös liitteenä kutsujuliste,

alustusdiat ja sekä julkilausuma. Loppuraportti on luettavissa Säkylän kunnan sivulta. (Säkylän www-sivut)

2.2 Vammaisuus

Vammaisuutta määritellään tarkastelemalla, mitä toimintakyvyn rajoituksia vamma aiheuttaa ihmiselle siinä elinympäristössä, jossa hän elää. Olennaista on vammasta aiheutunut sosiaalinen haitta, joka riippuu aina ympäröivästä yhteiskunnasta. Vammainen on ihminen, jolla on pitkäaikaisia tai pysyviä toimintarajoitteita sekä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista elinympäristössään. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 9.)

Vammaissopimuksen mukaan vammaisia ovat ihmiset, joilla on henkinen vamma, pitkäaikainen pysyvä vamma, älyllinen vamma tai aistivamma. Jos nämä vammat aiheuttavat sellaisia esteitä, että ihminen ei voi täysipainoisesti ja yhdenvertaisesti osallistua yhteiskunnan toimintaan muiden kanssa on ihminen vammainen. (Julkari www-sivut)

2.3 Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisuus tarkoittaa ymmärtämisen ja käsityskyvyn alueella olevaa vammaa. Kehitysvammaisille on vaikeaa uusien asioiden oppiminen sekä käsitteellinen ajattelu, mutta he oppivat samalla tavoin asioita kuin muutkin ihmiset. Yleensä kehitysvammaisuuden kuvaamiseen on käytetty älykkyysosamäärän mittausta. Älykkyys on vain osa ihmisten persoonallisuutta. Siihen millaiseksi aikuiseksi ihminen kasvaa vaikuttaa kasvatus, elämäkokemukset, oppiminen ja elinympäristö. Kehitysvammaiset ovat yksilöllisiä ihmisiä niin kuin muutkin ihmiset ja heillä on oma persoonallisuus, omat vahvuudet, mahdollisuudet ja kyvyt. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 165.)

Ihmisiä, joilla on kehitysvamma, on Suomessa kaikkiaan noin 40 000. Kehitysvammaisuutta voidaan tarkastella ja määritellä lääketieteen/diagnoosien näkökulmasta, toimintakyvyn näkökulmasta sekä sosiaalisesta näkökulmasta. Kehitysvammaisuutta on perinteisesti tarkasteltu lääketieteellisestä näkökulmasta, jonka rinnalla on ollut pit-

kään toimintakyvyn näkökulma. Toimintakyvyn näkökulmalla pohditaan ihmisen selviytymisen valmiuksia erilaisissa ympäristöissä. Viime vuosina on voimistunut sosiaalinen näkökulma. Sosiaalisessa näkökulmassa ihmisten mahdollisuuksia vamman sijaan rajoittavat usein riippuvuus muista ihmisistä, ennakkoluulot ja syrjintä. Vaikeimmin vammautuneista ihmisistä on alettu puhumaan omana ryhmänään viime vuosina. Heistä käytetään kansainvälisissä yhteyksissä lyhennettä PMD, *Profound Multiple Disabilities*, joka tarkoittaa vaikeimmin kehitysvammaisia sekä monivammaisia ihmisiä. Kaikista kehitysvammaisista heitä on 5-10 %. (Vernerinet.net).

2.4 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys koostuu tekemisestä, vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta ja henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. Yleiskäsitteenä yhteisöllisyyttä kuvataan ihmisten välisenä yhteistyönä ja monenlaisina yhteistyön muotona. (Paasivara & Nikkilä 2010, 11.)

2.5 Aikaisemmat tutkimukset

Kansalaisraateja on Säkylässä järjestetty pitämällä kansalaisraati ikäihmisille, nuorille ja lapsiperheille, raatien tarkoituksena on ollut tutkia kansalaisten osallistumista kunnan päätöksentekoon. Ensimmäinen kansalaisraati järjestettiin ikäihmisille keväällä 2012. Aiheena olivat muistisairaudet, ikääntyminen, neuvontapalvelut ja omaishoito. Kansalaisraati oli neljä päiväinen ja viimeisenä päivänä tehtiin myös julkilausuma. Kokemukset kansalaisraadista raatilailla olivat erinomaisia. (Satakuntaliiton www-sivut 2012.)

Karjalainen (2014) tutki opinnäytetyössään kansalaisraatia keinona osallistaa kuntalaisia kunnan päätöksentekoon, havainnoimalla ja haastatteleamalla raatilaisia ja ohjausryhmän jäseniä. Tulosten mukaan kansalaisraati koettiin onnistuneeksi, ohjelma oli ollut monipuolinen ja kiinnostava. Raatilaisten mielestä he saivat jopa enemmän kuin osasivat odottaa. (Karjalainen 2014, 2.)

Rinne (2016) kuvaili opinnäytetyössään Säkylän lapsiperheiden kansalaisraadın kulkua, miten julkilausuma koostui ja minkälainen julkilausumasta muodostui havainnoimalla, omista muistiinpanoista ja kirjallisten palautteiden kautta. Tulosten perusteella kansalaisraati todettiin onnistuneeksi, vanhemmat kokivat, että saivat aikaan onnistuneen ja asiapitoisen julkilausuman. (Rinne 2016, 2.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vammaisten- ja kehitysvammaisten kuntalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien toteutumista kansalaisraadissa, sekä miten kansalaisraadın osallistujat kokosivat julkilausuman ja minkälainen julkilausumasta tuli. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, miten vammaisten ja kehitysvammaisten elinoloja ja toimintamahdollisuuksia voitaisiin kehittää Säkylän kunnassa.

Tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista muodostui kolme tutkittavaa kysymystä, jotka ovat:

1. Miten raatilaiset kokivat pienryhmäkeskustelut?
2. Millaisen näkökannan raati sai aikaan?
3. Miten raatilaiset kokivat osallistumisen kunnan toimintaan ja päätöksentekoon?

4 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTUS

Tutkimuksessa käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivinen tutkimus alkaa tutkimusongelmasta ja sen määrittämisestä, sitten seuraavat tutkimuskysymykset, joihin saadaan vastaus aineistolla. Tutkimusprosessi voidaan jaot-

taa myös tutkimuksen suunnittelu-, tiedonkeruu-, analyysi- ja tulkintavaiheisiin. Laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään ilmiötä, eli mistä tässä on kyse. (Kananen 2010, 36- 37.) Laadullisen tutkimuksen aineiston keruumenetelmät ovat haastattelut, havainnointi, kyselyt ja dokumentit (Kananen 2015, 131.)

4.1 Aineistonkeruumenetelmä ja teemahaastattelurungon laadinta

Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Haastattelu kohdistuu teemahaastattelussa ennalta valittuihin aihepiireihin eli teema-alueisiin, mutta siinä ei ole määritelty tarkasti kysymysten muotoa tai esittämistäjärjestystä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 208.)

Laadullinen aineisto on havainnoimalla kerättyä tekstiaineistoa tai teemahaastattelulla (LIITE 6) kerättyä haastatteluaineistoa ja ilmiöön liittyviä erilaisia dokumentteja. Useimmiten aineistot ovat eri muodoissaan ja silloin niitä ei voida käsitellä yhdellä kertaa millään muulla menetelmällä, kuin että tutkija kuuntelee, katselee ja lukee aineistoja ja yrittää näin löytää aineistoista oleelliset tiedot tutkimuskysymysten kannalta. Aineistoa voidaan jatkojalostaa, jolloin käsittelyssä voidaan erottaa seuraavat vaiheet: litterointi, aineistojen yhteismitallistaminen, aineistoon perehtyminen lukemalla, aineistojen luokittelu ja tiivistäminen ja aineiston tulkinta. (Kananen 2015, 160.) Opinnäytetyön tutkimushaastatteluiden aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastateltavilta kysyttiin kirjallinen lupa haastatteluun ja esiteltiin saatekirje (LIITE5) viimeisenä kansalaisraatipäivänä 3.6.2016. (LIITE 7) Haastatteluun suostui kolme raatilaista. Haastattelu tehtiin ryhmähaastatteluna Säkylän kunnan kokoushuoneessa. Keskustelut nauhoitettiin puhelimella, ja haastateltaville kerrottiin, että haastatteluaineiston näkee ainoastaan tutkimuksen tekijä ja kerätty aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua ja aineisto käsitellään niin, ettei haastateltavan henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa. Ryhmähaastattelussa säästyy haastattelijan aikaa ja siinä vaaditaan haastattelijalta kykyä hoitaa haastattelu niin, että kaikille annetaan samantaiset mahdollisuudet tiedon tuottamiseen. (Kananen 2010, 53.)

4.2 Aineiston keruu

Tässä opinnäytetyössä haastattelut nauhoitetaan, ja kerätty aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Haastatteluaineiston näkee ainoastaan tutkimuksen tekijä. Aineisto käsitellään niin, ettei haastateltavan henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Säkylän kunnan vammaiset- ja kehitysvammaiset. Vammaisten- ja kehitysvammaisten kansalaisraadista tiedotettiin alkuvuonna 2016 kutsujulisteella, jota levitettiin kauppoihin, apteekkiin, terveyskeskukseen, kirjastoon ja vammaisten ja kehitys-vammaisten toimintakeskukseen sekä asuntoloihin. Vammaisten- ja kehitysvammaisten kansalaisraati toteutui Säkylässä 1.6.2016 ja 3.6.2016.

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysointi aloitettiin kuuntelemalla ja litteroimalla ne kysymyksittäin. Aineistoon perehdyttiin lukemalla. Keskeiset tulokset kuvataan tehtävittäin. Autenttiset haastattelut tukevat päätelmiä.

5 TULOKSET

Keskeiset tulokset kuvataan tehtävittäin autenttisilla lainauksilla. Haastattelut tukevat päätelmiä. Haastateltavia pyydettiin kertomaan, miten he kokivat pienryhmäkeskustelut, muokkasivatko keskustelut heidän omaa näkökantaa, kokivatko haastateltavat, että pääsivät osallistumaan kunnan toimintaan ja päätöksentekoon sekä toiko kansalaisraatitapahtumaan osallistuminen jotain uutta, oppiko siitä jotain?

5.1 Raatilaisten kokemukset pienryhmäkeskusteluista

Haastattelussa tuli ilmi, että asioista olisi haluttu keskustella syvällisemmin ja alussa koettiin vammaisuuden ja kehitysvammaisuuden käsitteiden olevan hukassa. Vam-

maisuudesta keskustelu jäi vähemmälle, keskustelu painottui enemmän kehitysvammaisuuteen. Haastattelussa sivuttiin myös kunnan vammaishuollon kokonaisuutta, tiedostetaanko kunnassa, kuinka paljon vammaisia siellä on? Koettiin, että keskustelua oli paljon ja pääsääntöisesti asiasta, keskusteluissa tuli isoja pieniä asioita, mutta koettiin, että kaikkia tarvitaan. Raadin ison koon vuoksi olisi voinut olla kolme ryhmää, näin ehkä hiljaisemmatkin olisivat saaneet tilaa paremmin. Kaikki saivat puhua kummassakin ryhmässä, mutta jotenkin jäi sellainen olo, että jotakin arvokasta jäi sanomatta. YK:n vammaissopimus olisi tullut esiin ja siitä olisi voinut keskustella. Haastattelussa tuli ilmi myös kehitysehdotus. Pienryhmäkeskusteluun olisi voinut tulla avoimesti, ilman valmiita kysymyksiä ja olisi katsottu mitä ryhmä tuottaa.

”Ehkä kun meitä oli näinkin paljon niin olis voinut olla ehkä kolme ryhmää”

”mä jotenkin olin valmistautunut tähän YK: n vammaissopimuksen esille tuloon, jotenkin täällä oli ihan mielenkiintoisia näkökohtia ett siit olis voitu keskustella”

”oli kyllä puhuttajilla valmiit kysymykset, että ehkä siihen olis voinut tulla myös sillä tavalla avoimesti ett mitä se ryhmä tuottaa”

”en mä tiedä mikä on viisautta mutta kyllähän tää toimi”

5.2 Millaisen näkökannan raati sai aikaan?

Kysyttäessä haastateltavilta muokkasiko nämä pienryhmäkeskustelut heidän näkökantojen, niin yksi haastateltava sanoi, että ei oikeastaan ja toinen kertoi, että taisi käydä päinvastoin. Haastattelussa tuli ilmi, että uutta tietoa tuli paljon ja kunnan taholta on aika pieni käsitys vammaisuudesta, että kuinka laaja ja kattava se on, mutta raadissa oli ihmisiä, jotka toivat sitä moninaisuutta esille. Ohjausta myös kaivattiin muun muassa apuvälineiden käyttöön ja apuvälineiden parempaan saatavuuteen. Haastattelussa tuli myös ilmi, että kunnan tiedottamisessa on parantamisen varaa.

”ei oikeastaan”

”tais käydä päinvastoin”

”en usko sitä että jos on 7000 ihmisen kunta niin vastaava viranhaltija sanoo että täällä ei oo yhtään näkövammaista, ei se voi olla niin”

”... otti semmoisen asian esille siinä ryhmässä kun lehdessä on ollut näist kunnan vuokratalojen remontoinnista nyt nimenomaan kehitysvammaisten asunnoiksi ja niinhän se on uutisoitu ja se on kunnasta lähtenyt mutta... oli tota tarttunut siihen ja kysynyt että siis vammaisten asunnoistahan on kysymys kun koko ajan kunnasta tiedotetaan että kehitysvammaisten asuntoja musta se on niinku aikamoinen tiedotusmoka täältä päästä ja kertoo niinku siitä että vammaishuolto on yhtä kuin kehitysvammaishuolto”

5.3 Raatilaisten kokemukset kunnan toimintaan ja päätöksentekoon osallistumisesta, toiko osallistuminen jotain uutta?

Haastattelussa tuli ilmi, että raatipäivät koettiin raskaiksi, etenkin keskiviikko, jolloin oli asiantuntijatodistajien luennot. Asiaa tuli niin paljon, että vastaanotin meni tukkoon. Haastattelussa tuli myös ilmi, että raatilaiset kokivat perjantain raatipäivän kiireiseksi. Haastattelussa kävi myös ilmi, että tällainen menetelmä on uusi raatilaisille. Yksi raatilaisista laittoi menetelmän menemään jo eteenpäin.

”kyl siit paljon jäi viel sanomattakin, ei tässä kahes päivää kaikkia kerkiä sanomaan”

”et tota siinä on varmaan siinä alkuperäisessä menetelmässä niinku viisaus että kolmena päivänä jää aikaa sulatella tulee mieleen kun ei oo kauhean täysinäisiä päiviä”

”en mä tiedä sitten mikä se vaikutusmahdollisuus oli mutt hyvä näinkin kyll täst jäi niinku semmonen mieli ett ihan kiva olis seurata että tapahtuuko mitään”

”no en nyt niin kauheasti mutt tota kai sitä jotain tärkeintä se on jos saa itelle jotain”

”paljon hyviä niinkö esimerkei kunhan mielipitteet ja tällöiset pannaan menemään niin kaikki on hyvin”

”en mä tiedä mikä on viisautta mutta kyllähän tää toimi”

”mä luulen että paljon osaamista jäi sanomatta”

”mä mietin sitä että toimiiko tämä paremmin silloin kun on vieraita ihmisiä vai se että jos työmaalla toteuttaisin tätä”

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimustulosten tarkastelun avulla saadaan vastaus tutkimuksen kolmeen tutkimustehtävään: Miten raatilaiset kokivat pienryhmäkeskustelut, millaisen näkökannan raati sai aikaan ja miten raatilaiset kokivat osallistumisen kunnan toimintaan ja päätöksentekoon

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli selvittää raatilaisten kokemuksia pienryhmäkeskusteluista. Haastateltavat kertoivat, että käsitepuoli oli vähän hukassa, mutta selveni siitä. Vammaisuudesta keskusteltiin vähemmän ja raatilaiset kokivat, että syvällisemminkin asioista olisi voitu keskustella. Keskustelua oli vaikka kuinka paljon. Lisäksi koettiin, että ryhmät olivat liian isoja, kolme ryhmää olisi ollut sopiva kahden sijasta. Tutkimustuloksia tukevat haastateltavien vastaukset.

Toisena tutkimustehtävänä oli selvittää millaisen näkökannan pienryhmäkeskustelut saivat aikaan? Haastateltava kertoi, etteivät pienryhmäkeskustelut oikeastaan muokanneet näkökantoja ollenkaan, toinen oli taas sitä mieltä, että kävi päinvastoin. Yksi haastateltava kertoi, että vastaava viranhaltija sanoo, että 7000 ihmisen kunnassa ei ole yhtään näkövammaista, eihän se voi olla niin, totesi haastateltu. Kunnan taholta kat-

sottuna, heillä on aika pieni käsitys vammaisuudesta ja sen laajuudesta. Todellisuudessa se on paljon laajempi ja kattavampi asia. Raatilaiset toivat sen moninaisuuden esille.

Kolmantena tutkimustehtävänä oli selvittää miten raatilaiset kokivat osallistumisen kunnan toimintaan ja päätöksentekoon. Haastateltavat kertoivat, että kaikkia asioita ei ehtinyt tuomaan esiin kahdessa päivässä, paljon jäi sanomatta. Haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että eivät tiedäneet, mikä vaikutusmahdollisuus tällä on mutta on kiva jäädä seuraamaan tapahtuuko mitään. Yksi haastateltava totesi, ettei tämä tuonut mitään uutta mutta tärkeintä olisi jos saa itselle jotain. Oltiin myös sitä mieltä, että raadissa oli paljon hyviä esimerkkejä ja mielipiteitä, toivottiin, että menevät eteenpäin.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen ja tulosten luotettavuus horjui kirjoittamisprosessin aikana. Jouduin muokkaamaan tutkimuskysymyksiä sekä teemahaastattelurunkoa heti tutkimuksen alussa, jotta ne vastaisivat paremmin tutkittavaa aihetta. Tutkimuksen kirjoitusprosessi oli erittäin haastava, osaksi sen vuoksi että aikataulullisista syistä en saanut opinnäytetyötä tehtyä suunnitellussa aikataulussa, joka oli alun perin joulukuu 2016. Opinnäytetyön tutkimustulosten analysoinnissa oli tarkoitus käyttää sisällönanalyysimenetelmää, mutta sisällönanalyysin tekeminen koitui liian haasteelliseksi aikataulullisista syistä, joten luovuin tästä menetelmästä. Keskeiset tulokset on kuvattu tehtävittäin ja haastattelujen autenttiset lainaukset tukevat päätelmiä. Yksinkertaisin varmistamistapa on, että aineisto ja tulkinta luetetaan sillä, jota se koskee. (Kananen 2010, 70.)

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Ennen tutkimuksen tekemistä asiakkaalta otetaan kirjallinen suostumus (LIITE 4) laadittuun suostumusasiakirjaan. Kohteena olevien ihmisten yksityisyys ja oikeus turvataan sillä, että he esiintyvät nimettömänä ja ulkopuoliset eivät pääse aineistoon käsiksi. Tässä opinnäytetyössä haastattelut nauhoitetaan, ja kerätty aineisto hävitetään tutki-

muksen valmistuttua. Haastatteluaineiston näkee ainoastaan tutkimuksen tekijä. Aineisto käsitellään niin, ettei haastateltavan henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa. Opinnäytetyön tekemisestä on tehty sopimus toimeksiantajan kanssa. Asiakkaiden suostumus hankitaan esittämällä heille kirjallinen suostumus haastatteluun. (Kajaanin Ammattikorkeakoulun [www-sivut](#).)

6.4 Oman osaamisen kehittyminen

Oma osaamiseni kehittyi tiedonhaun osaamisella sekä sain lisää osaamista ryhmänohjaukseen.

6.5 Jatkotutkimus ja kehittämisideat

Kehittämisideani on, että pienryhmäkeskustelut tehtäisiin avoimin keskusteluihin, ilman valmiita kysymyksiä ja katsottaisiin millaiseen tulokseen päästään.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi

Julkarin www-sivut. Viitattu 17.3.2016. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113602/Es200704.pdf?sequence=1>

Kajaanin Ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 31.5.2016. <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset>

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen opas. Jyväskylä: JAMK

Karjalainen, J. 2014. Kuntalaisten osallistaminen kunnan päätöksentekoon Case: Säkylän nuorten kansalaisraadin järjestäminen. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.10.2016. http://www.sakyla.fi/assets/files/Kansalaisraati/Karjalainen_Jarkko.pdf

Kellokumpu, M., Körkkö, H., Majaneva, A., Ojala, L., Ruuskanen, P. & Tuomaala, S. 2015. Kansalaisraatikäsikirja – opas kansalaisraadın järjestäjille. Oy Farm Ab, Vaasa

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E.-V. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WS Bookwell Oy

Paasivaara, L. & Nikkilä, J. 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Helsinki: Kirjapaja

Raisio, H. & Vartiainen, P. 2011. Osallistuminen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Rinne, E. 2016. Säkylän lapsiperheiden kansalaisraati. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.3.2017. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121638/rinne_erika.pdf?sequence=1

Satakuntaliiton www-sivut. Viitattu 16.3.2017. <http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/Vanhusneuvosto/Kansalaisraati%20raportti%20Kalevi%20M%C3%A4kip%C3%A4%C3%A4.pdf>

Setlementtiliiton www-sivut. Viitattu 10.3.2017. <https://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/materiaalipankki/?x418515=781574>

Summa, T. & Tuominen, K. 2009. Fasiliaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry.

Sakyla www-sivut. Viitattu 10.3.2016. http://www.sakyla.fi/assets/files/perusturva/Vammaisneuvosto/Kansalaisraadın_loppuraportti_v2.pdf

Vaasan yliopiston www-sivut 2014. Viitattu 22.05.2016.

http://www.uva.fi/fi/about/organisation/institutions/levon/services/energyandregion/citizens_jury/about/

Vernerinet www-sivut. Viitattu 30.05.2016. <http://verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>

Väisänen, M. 2014. Oulun kansalaisraadin loppuraportti. Viitattu 23.8.2016.

http://www.kvps.fi/images/tiedostot/Julkaisut-Raportit/KVPS_Oulun_kansalaisraadin_loppuraportti.pdf

LIITE 1

Tervetuloa kansalaisraatiin!

Järjestäjä: Säkylän Varmaläisneuvosto

Mikä kansalaisraati on?

- Kansalaisraati on uudenlainen osallistumisen menetelmä
- menetelmässä keskeistä on asioiden yhdessä pohtiminen ja alto keskusteleminen
- kehitetty USA:ssa 70-luvulla (Citizens' Jury)
- tarjoaa esimerkiksi kuntien viranhaltijoille ja luottamushenkilöille arvokasta tietoa kuntalaisten ajatuksista

Aiheena:

Miten varmaisten ja kehitysvammaisten elinoloja ja toimintamahdollisuuksia voitaisiin parantaa uudessa Säkylässä?

- kansalaisraati täydentää jo olemassa olevia osallistumisen ja vaikuttamisen rakenteita
- kansalaisraadissa osallistujat ovat oman arkinsa asiantuntijoita
- Säkylässä raati on järjestetty jo nuorten, ikäihmisten sekä alakouluikäisten vanhempien keskuudessa
- osallistujien työskentelyn tulokset sitoudutaan ottamaan osaksi käsiteltyjen asioiden valmistelua.

LIITE 2

Ke 1.6.2016 ohjelma:

- 12:00 lounas
- 12:30 aloitus, Aiti Heikkilä
- 12:45 Säkylän kunnan sosiaalihoitaja Hilikka Silén (vammaispalvelut), kuntoutusohjaaja Titta Soranko (kuntoutusohjaus) ja toimintakeskuksen esimies Sanna Vähä-Vahe (toimintakeskus) kertovat omasta työkentästään.

- n. 15:30

Kokemuspuhuja

- Eero Mäki, Eura

- osallistujat voivat vapaasti keskeyttää puhujan ja esittää lyhyen kommentin tai kysymyksen
- esitysten tiivistelmät saa monistettuna mukaan muihin tueksi auttamaan perjantain keskusteluihin valmistautumisessa

- n. 13:15 Asuminen

- Sosiaalipalveluiden johtaja Merja Paavola
- Satakunnan sairaanhoitopiiri

- n. 14:00 kahvi

Itsemääräämisoikeus

- Aluekoordinaattori Pirkko Sassi
- Kehitysvammaisten Tukiliitto Ry

- n. 14:45 Elämänmuutokseen

- valmistautuminen
- Projektipäällikkö Taina Halme
- Kehitysvammaisten palvelusäätiö

LIITE 3

Ke 1.6.2016 ohjelma:

- 12:00 lounas
- 12:30 aloitus, Aiti Heikkilä
- 12:45 Säkylän kunnan sosiaalihoitaja Hilikka Silén (vammaispalvelut), kuntoutusohjaaja Titta Soranko (kuntoutusohjaus) ja toimintakeskuksen esimies Sanna Vähä-Vahe (toimintakeskus) kertovat omasta työkentästään.

- n. 15:30

Kokemuspuhuja

- Eero Mäki, Eura

- osallistujat voivat vapaasti keskeyttää puhujan ja esittää lyhyen kommentin tai kysymyksen
- esitysten tiivistelmät saa monistettuna mukaan muihin tueksi auttamaan perjantain keskusteluihin valmistautumisessa

- n. 13:15 Asuminen

- Sosiaalipalveluiden johtaja Merja Paavola
- Satakunnan sairaanhoitopiiri

- n. 14:00 kahvi

Itsemääräämisoikeus

- Aluekoordinaattori Pirkko Sassi
- Kehitysvammaisten Tukiliitto Ry

- n. 14:45 Elämänmuutokseen

- valmistautuminen
- Projektipäällikkö Taina Halme
- Kehitysvammaisten palvelusäätiö

LIITE 4

samk Satakunnan ammattikorkeakoulu
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OP07A
1 / 2

SAMK / Sopimus oppinäytetyön tekemisestä

Oppinäytetyön tekijä: Erja Ylitalo

Opiskelijanumero: 1401391 Alueryhmä: 14KP1

Koulutusohjelma: Terveystieteiden koulutusohjelma

Oppinäytetyötä ohjavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite:
Lectori, sh, th, THM Lehtinen Eina
eina.lehtinen@samk.fi
0447103557/+358447103557

Toimeksiantaja, yhtäyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero, osoite ja y-tunnus:
[REDACTED]

Oppinäytetyön nimi:
Kehitysvammaisten kansalaistoiminta

Työn etenemisaikataulu:
Valmistuu joulukuussa 2016
Tarkempi selvitys on sopimuksen liitteenä olevassa hyväksytyssä tutkimus-/projekti suunnitelmassa.

Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Satakunnan käräjäoikeudessa.
Tätä sopimusta on laadittu 3 kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.

Olemme lukieneet sopimusehdot (sivu 2) ja hyväksymme ne.

Päiväys: 1.6.2016

Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimen ja nimen selvitys:
[REDACTED]

Oppinäytetyön ohjajan allekirjoitus:
[REDACTED]

Oppinäytetyön tekijän allekirjoitus:
Erja Ylitalo

LIITE 5

Hyvä Säkylän kansalaisraatilainen!

Opiskelen Porissa Satakunnan ammattikorkeakoulussa terveydenhoitajaksi ja opintoihin kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni aiheena on Säkylän kehitysvammaisten kansalaisraati. Tutkimuksessa selvitän, miten sinun elinolojasi ja toimintamahdollisuuksiasi voitaisiin parantaa Säkylän kunnassa.

Tutkimukseen tarvittava aineisto kerätään haastattelemalla, joka toteutetaan vastaamalla esitettyihin avoimiin kysymyksiin, joita on kolme kappaletta. Haastattelu äänitetään tulosten analysoimisen helpottamiseksi. Haastatteluun vastaaminen ei kestä kauaa, joten pyydän sinua osallistumaan haastatteluun.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista, mutta jokaisen haastattelu olisi minulle todella tärkeä. Haastatteluun vastataan nimettömästi, eikä henkilöllisyytesi tule missään vaiheessa ilmi. Saatuja vastauksia käytetään ainoastaan tässä tutkimuksessa, eikä kukaan ulkopuolinen tule näkemään niitä. Opinnäytetyön valmistuttua hävitän tutkimusaineiston asianmukaisesti.

Mikäli mieleesi tulee jotain kysyttävää tutkimukseen liittyen, vastaan mielelläni kysymyksiisi!

Ystävällisin terveisin

Erja Ylitalo

LIITE 6

HAASTATTELUN RUNKO

Tutkimustehtävät:

1. Miten raatilaiset kokivat pienryhmäkeskustelut?
2. Millaisen näkökannan raati sai aikaan?
3. Miten raatilaiset kokivat osallistumisen kunnan toimintaan ja päätöksentekoon?

Haastattelukysymykset:

1. Miten koitte nämä pienryhmäkeskustelut?
2. Muokkasiko nämä pienryhmäkeskustelut omaa näkökantaanne?
3. Koitteko, että pääsisitte osallistumaan kunnan toimintaan ja päätöksentekoon? Toiko kansalaisraatiin osallistuminen jotain uutta?

LIITE 7

SUOSTUMUS

Suostun osallistumaan Erja Ylitalon suorittamaan haastatteluun aiheesta kehitysvammaisten kansalaisraati.

Haastattelu nauhoitetaan ja haastattelujen tulokset raportoidaan opinnäytetyössä.

Haastatteluaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Haastatteluaineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä. Aineisto käsitellään niin, ettei haastateltavan henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa.

Paikka

Aika

Allekirjoitus

Nimenselvennys